



## Legal regulation of some expenses in the criminal proceedings

Abdulla SULTANOV<sup>1</sup>

Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

### ARTICLE INFO

#### *Article history:*

Received September 2020

Received in revised form 15

September 2020

Accepted 25 September  
2020

Available online  
1 October 2020

#### *Keywords:*

Procedural fees

Their types

Representation in the  
criminal proceedings

Non-governmental forensic  
establishment

Inviolability of private  
property

Average wages

Legislation.

### ABSTRACT

This article grounds proposals on reflecting in legislation the rule on the norm of inviolability of private property that determines the procedure for maintaining the average salary in the workplace for entire period related to the recruitment of participants, as well as fully covering the costs of the legal representative involved in the criminal proceedings and the representative acting on behalf of the victim, and non-governmental forensic organizations in connection with the permission to conduct criminal proceedings

2181-1415/© 2020 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

## Жиноят ишини юритишдаги айрим харажатларни қонуний тартибга солиш

### АННОТАЦИЯ

#### *Калит сўзлар:*

Процессуал харажатлар

Уларнинг турлари

Жиноят процессида  
вакиллик

Нодавлат экспертиза  
муассасаси

Хусусий мулк дахлсизлиги  
Ўртacha иш ҳаққи

Қонунчилик.

Мақолада, жиноят ишларини юритиш жараёнида ишга жалб қилинган қонуний вакил ҳамда ишда жабрланувчининг ўрнида иштирок этадиган вакилнинг, шунингдек нодавлат суд-экспертиза ташкилотлари фаолиятига рухсат берилиши муносабати билан, жиноят иши бўйича улар томонидан ўtkазиладиган экспертиза тадқиқотлари билан боғлиқ харажатларни тўла қамраб олишга йўналтирилган ҳамда жиноят процессининг айрим иштирокчиларини ишга чақирилганлиги билан боғлиқ

<sup>1</sup> PhD, Associate professor, Researcher of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Tashkent, Uzbekistan  
email: abdullasultonov@mail.ru

---

буткул вақт учун уларнинг иш жойида ўртача иш ҳақи сақлаб қолиш тартибини белгиловчи нормада хусусий мулк дахлсизлигини инобатга олишга доир қоидани қонунчиликда акс эттиришга доир таклифлар асослаб берилган

## Легализация некоторых расходов в уголовном производстве

### АННОТАЦИЯ

В статье обоснованы предложения, направленные на полное покрытие расходов законного представителя, участующего в уголовном процессе, и представителя, действующего вместо потерпевшего, а также неправительственных судебно-медицинских организаций, в связи с проведением экспертных исследований в рамках уголовного дела, а также норма, определяющая порядок сохранения средней заработной платы на рабочем месте за весь период, связанный с вызовом некоторых участников уголовного процесса, основанная на предложениях отразить в законодательстве норму о неприкасаемости частной собственности.

### КИРИШ

“2017—2021 йилларда Ўзбекистонни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси”да илгари сурилган қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-хуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишнинг устувор йўналишларнинг ижросини таъминлаш бўйича қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 14 майдаги “Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилиги тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3723-сон [1], 2019 йил 17 январдаги “Суд-экспертлик фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4125-сон [2] қарорларида белгиланган вазифалар ўз моҳиятига кўра, жиноят процессида шахс ҳуқуқ ва эркинликларининг ишончли кафолатини таъминлашнинг механизмларидан бири бўлган, процессуал харажатлар институтининг мақоми ҳамда уни такомиллаштириш заруратини янада ошишига хизмат қилмоқда. Дарҳақиқат, ишни юритиш билан боғлиқ процессуал харажатлар, ўз аҳамиятга кўра суд-хуқуқ тизимидағи долзарб масалалардан бири ҳисоблангани боис, у билан боғлиқ муаммоларни ҳал этмасдан туриб, одил судлов сифати ҳамда жиноят-процессуал қонун хужжатларининг вазифалари самарадорлигига эришиб бўлмайди. Шу маънода мазкур илмий иш доирасида, жиноят ишларини юритиш жараёнида ишга жалб қилинган вакилларнинг, шунингдек нодавлат суд-экспертиза ташкилотлари фаолиятига рухсат берилганлиги муносабати билан, жиноят ишлари бўйича улар томонидан ўтказиладиган тадқиқотлар билан боғлиқ харажатларни тўла қамраб олишга ҳамда хусусий мулк дахлсизлигини жиноят-процессуал қонунчилигига янада кенроқ эътироф этишга доир таклифлар ишлаб чиқилади.

## МУАММОЛАР ВА УЛАРНИНГ МУҲОКАМАСИ

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексидаги 318-моддаси бевосита процессуал чиқимларнинг турларини тартибга солади. Процессуал харажатлар институтининг ўзаги, қолаверса хуқуқий чегараларини белгилаб берувчи ушбу моддада бир қарашда мазкур институтнинг хуқуқий воситалари билан тартибга солинадиган процессуал харажатларнинг турлари кетма-кетлик билан мақсадга мувофиқ тарзда белгилаб берилгандек кўринади. Аммо, унда эътироф этилган процессуал чиқимларнинг турлари ва уларни хуқуқий ифодалаш тартиби илмий-назарий таҳлил қилинганда бир қатор қонун билан тартибга солинмаган харажат турлари, шунингдек мунозарали масалалар мавжудлиги кўзга ташланади. Шу ўринда, ўтказилган ижтимоий сўровлар давомида «Сизнингча, ЖПК-нинг 318-моддасида жиноят ишини юритиш билан боғлиқ харажатларнинг турлари тўлиқ акс этганми?» деган савол бўйича сўралганларнинг 84 фоизи – «тўлиқ қамраб олмаган, уларни янада кенгайтириш зарур» деган жавобни белгилагани ҳам юқоридаги фикримизни асослайди[3].

Бинобарин, ЖПКнинг 318-моддаси 1-бандида – жабрланувчиларга ва уларнинг вакилларига, гувоҳларга, экспертларга, мутахассисларга, таржимонларга, холисларга уларнинг процессуал ҳаракатлар ўтказиладиган жойга келиб-кетиш, турад жойни ижарага олиш харажатларини қоплаш учун, шунингдек суткалик харажат пули тариқасида бериладиган суммадан, 318-моддасининг 2-бандида эса одатдаги машғулотидан чалғитганлик учун тўланадиган суммадан иборат харажатлар белгиланган. Ҳар иккала модда матнининг жиноят процесси иштирокчилари доирасини белгиловчи қисмида қонун чиқарувчи томонидан «жабрланувчиларнинг вакиллари» ибораси қўлланилган. Ушбу иборанинг мазмунида бир қадар баҳсли масалалар кўзга ташланади. Яъни, унда қўлланилган «жабрланувчиларнинг вакиллари» ибораси жабрланувчининг қонуний вакилини ҳам ўз ичига оладими? Мазкур саволга аниқлик киритиш учун ЖПКнинг 60 ва 62-моддаларига мурожаат қилиш лозим. Хусусан, ЖПКнинг 60-моддасида ишда қонуний вакил сифатида ота-оналар, фарзандликка олганлар, васийлар, ҳомийлар, вояга етмаган ёки белгиланган тартибда муомалага лаёқатсиз деб эътироф этилган иштирокчига ҳомийлик қилувчи муассасалар жабрланувчининг хуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш учун жалб қилиниши белгиланган. Бу эса уларнинг ижтимоий-маънавий бурчи сифатида намоён бўлади.

ЖПКнинг 62-моддаси биринчи қисмига биноан, жабрланувчининг вакиллари тариқасида адвокатлар, вакил сифатида иштирок этишга маҳсус рухсатномалари бор шахслар, суриштирувчи, терговчи, прокурорнинг қарори ёки суднинг ажримига қўра ишда қатнашишга рухсат берилган яқин қариндошлар ва бошқа шахслар иштирок этишлари мумкин. Демак, қонунда жабрланувчининг қонуний вакили ҳамда вакилнинг хуқуқий мақоми алоҳида нормаларда тартибга солинган. Бундан, аслида, ҳар икки модданинг субъектлари бошқа-бошқа бўлганлиги сабабли «жабрланувчиларнинг вакиллари жумласи фақат ЖПКнинг 62-моддасида белгиланган вакиллик турига тааллуқли, деган холоса келиб чиқади. Модомики шундай экан, ушбу ҳолатда 318-модданинг биринчи қисми 1-банди мазкур жабрланувчининг қонуний вакилларини қамраб олмайди. Бу эса

вояга етмаган ёхуд белгиланган тартибда муомалага лаёқатсиз деб эътироф этилган жабрланувчининг ҳуқуқ ва манфаатларига зид ҳисобланади.

Ёки бўлмаса, «жабрланувчиларнинг вакиллари» ибораси қонуний вакилни ҳам қамраб олади, деб ҳисоблайдиган бўлсақ, бошқа масала юзага келади. Яъни, жиноят иши бўйича вояга етмаган жабрланувчининг номидан бир вақтнинг ўзида унинг шахсан ўзи, қонуний вакили сифатида отаси, вакили тариқасида адвокат, терговчининг рухсати билан вакил сифатида қатнашишга рухсат берилган бошқа шахс – жами тўрт нафар шахс иштирок этиши мумкин. Маълумки, Жиноят-процессуал кодексда бир вақтнинг ўзида жабрланувчининг уч нафар вакили иштирок этишини тақиқловчи норма белгиланмаган. Терговчида асослар етарли бўлган тақдирда вакил сифатида қатнашмоқчи бўлган бошқа шахс иштирок этишига рухсат берилмаслиги мумкин. Ушбу ҳолда жабрланувчи ва у томонидан жиноят процессида иштирок этадиган тўрт нафар шахснинг процессуал ҳаракатлар ўtkазиладиган жойга келиб-кетиши, турад жойни ижарага олиши учун сарфлаган харажатларини қоплашга, шунингдек суткалик сарф-харажатларини ҳамда уларни одатдаги машғулотидан чалғитганлик учун маблағни бюджет маблағлари ҳисобидан тўлаб бериш, кейинчалик ушбу маблағларни маҳкумдан ундириб олишга тўғри келади. Бу, ўз-ўзидан процессуал ҳаражатлар учун сафланадиган маблағлар миқдори янада ошиб кетишига, кейинчалик уларни қоплаш лозим бўлган маҳкумнинг ҳақли эътиrozларига сабаб бўлиши мумкин.

Ушбу масалага оид хорижий давлатларнинг жиноят-процессуал қонунчилиги ўрганилганида бу борада қатор ижобий тажрибалар қўзга ташланди. Масалан, Россия [4] ва Озарбайжон [5] қонунчилигига ушбу масала «жабрланувчи, унинг қонуний вакили ҳамда давлат ҳисобидан тайинланган адвокат» тарзида ифодалаш орқали ҳал қилинган бўлса, Эстония [6] ва Арманистон [7] қонун ҳужжатларида фақат жабрланувчининг ушбу турдаги харажатлари процессуал ҳаражатлар сифатида эътироф этилган. Бироқ, фикримизча, масалага бундай ёндашиб тўғри бўлмайди, чунки мазкур тартиб жиноят процессида муҳим ўрин тутадиган жабрланувчининг қонуний манфаатларига зид бўлади. Юқоридагилардан келиб чиқиб, ЖПК-нинг 318-моддаси матнида «**қонуний вакил ҳамда ишда жабрланувчининг ўрнида иштирок этадиган вакил**» ибораларидан фойдаланиш орқали уларнинг мулкий ҳуқуқларини муҳофаза қилиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Бунда **қонуний вакил** деганда - ота-оналар, фарзандликка олганлар, васийлар, ҳомийлар, вояга етмаганга ёки белгиланган тартибда муомалага лаёқатсиз деб эътироф этилган иштирокчига ҳомийлик қилувчи муассасалар ва ташкилотларнинг вакиллари тушунилади. **Ишда жабрланувчининг ўрнида иштирок этадиган вакиллар деганда** – жиноят ишида жабрланувчининг ўрнида иштирок этадиган адвокатлар ҳамда вакил сифатида иштирок этишга маҳsus рухсатномалари бўлган шахслар назарда тутилмоқда. Бу эса ўз моҳиятига кўра, ўзи вакиллик қилаётган шахс билан биргалик иштирок этаётган вакиллар, шунингдек суд-тергов амалиётида кўплаб учрайдиган жабрланувчининг номидан асоссиз даъволар билан иштирок этишга уринадиган шахсларнинг харажатларини тўлаб беришни истисно қиласди.

Ушбу таклифнинг жорий этилиши процесдуал ҳаракатлар ўтказиладиган жойга келиб кетиши, турар жойни ижарага олиш харажатларини қоплаш учун, шунингдек суткалик харажат пули ҳамда одатдаги машғулотидан чалғитганлик учун тўланадиган суммани олиш ҳуқуқига эга бўлган шахслар доирасини аниқлаштириши билан бирга процесдуал харажатлар учун сарфланадиган маблағларни тежалишига олиб келади. Ўз навбатида, ушбу нормада кўрсатилган жиноят процессининг иштирокчиларига уларни одатдаги машғулотидан чалғитганлик учун тўланадиган сумманинг ҳажми Ўзбекистон Республикаси Мехнат кодексининг 65-моддасига мувофиқ аниқланадиган ишсизлик нафақаси миқдорини ҳисоблаш тартибида асосланади [8].

ЖПКнинг 318-моддаси 6-бандида экспертиза муассасаларида экспертиза ўтказиш учун сарфланган суммадан иборат процесдуал харажатларнинг тури белгиланган бўлиб, ушбу қоида мазмунининг ҳуқуқий ва амалий таҳлили бир қатор масалаларни юзага чиқармоқда. Жумладан, қонун чиқарувчи мазкур таҳрирда «*экспертиза муассасаларида*» деган жумла қонун чиқарувчи фақат давлат суд-экспертиза муассасасида ўтказилган тадқиқотлар билан боғлиқ сарфланган маблағларни процесдуал харажатлар сифатида эътироф этган, деган нотўғри хulosага олиб келиши мумкин. Ҳолбуки, «Суд экспертизаси тўғрисидаги» Ўзбекистон Республикаси қонунининг 10-моддасига мувофиқ, эксперт сифатида давлат суд-экспертиза муассасасининг эксперти, корхона, муассаса, ташкилот ходими ёки бошқа жисмоний шахслар ҳам иштирок этиши мумкин[9]. Шу асосда бошқа корхона, муассаса, ташкилот ходими ёки бошқа жисмоний шахслар томонидан ўтказиладиган тадқиқотлар суд-экспертиза муассасасидан ташқарида ўтказилган тақдирда бунинг учун сарфланган харажатларни қоплаш масаласи ечилмай қолмоқда. Чунки, ЖПКнинг 182-моддасига мувофиқ экспертиза текширувлари суд экспертизасини тайинлаган давлат суд-экспертиза муассасасининг хизмат кўрсатиш худудидан ташқарида ҳам ўтказилиши мумкин. Шу сабабли амалдаги қонун нормасида қўлланилган «*экспертиза муассасаларида*» деган қоида ўз моҳиятига кўра, экспертиза муассасасидан ташқарида ўтказилган ҳамда бошқа ташкилот ходими ёки бошқа жисмоний шахс иштирок этган экспертиза текширувлари учун сарфланган маблағларнинг ўрнини тўлдириш билан боғлиқ муаммоларни келтириб чиқариши мумкин. Ушбу масала юзасидан хорижий давлатлардан Эстония ва Молдова Жиноят-процесдуал кодексларида қўлланилган ижобий тажриба ҳам юқоридаги мулоҳазаларимиз тўғрилигини тасдиқлайди. Жумладан, Эстония Жиноят-процесдуал кодексининг 175-моддаси 3-бандида муҳокама қилинаётган харажат тури «*давлат экспертиза муассасаси, бошқа давлат ёки юридик шахс томонидан ўтказилган экспертиза текширувлари ёхуд мастилик ҳолатини гувоҳлантириш билан боғлиқ харажатлар*» тарзида ифодаланган[10]. Шу муносабат билан қонунчиликда экспертиза ўтказиш билан боғлиқ барча харажатларни қонунда қамраб оладиган тартибни ишлаб чиқиши ва амалга киритишни мақсаддага мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Бундан ташқари, ЖПКнинг 319-моддасида жиноят процессининг айrim иштирокчиларини суриштирувчига, терговчига, прокурорга ёки судга чақирилганлиги билан боғлиқ буткул вақт учун уларнинг иш жойида ўртача иш ҳақи сақлаб қолиниши белгиланган. Мазкур норма ўз моҳиятига кўра, жиноят

процесси иштирокчиларининг меҳнат қонунчилиги билан тартибга солинадиган ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари муҳофаза қилинади. Ҳамда нормани амалда татбиқ қилишда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 165 ва 169-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартағи 133-сон қарори билан тасдиқланган «Ходимларнинг давлат ёки жамоат вазифаларини бажаришлари, шунингдек, уларнинг жамият манфаатлариға доир ҳаракатларни амалга оширишлари билан боғлиқ кафолатли тўловларни бериш тартиби» (5-илова) ва «Ўртача ойлик иш ҳақини ҳисоблаб чиқариш тартиби» (6-илова)га мурожаат қилиш лозим бўлади [11].

Жумладан, Меҳнат кодексининг «Ходимлар давлат ёки жамоат вазифаларини бажараётган вақтида бериладиган кафолатлар» номли 165-моддасида «ходим давлат ёки жамоат вазифаларини бажараётган вақтида (...терговга қадар текширувни амалга оширувчи органга, суриштирувчи, терговчи, прокурор ҳузурига ёки судга гувоҳ, жабрланувчи, эксперт, мутахассис, таржимон, холис тариқасида чақирилганда, худди шунингдек суд мажлисларида халқ маслаҳатчиси, жамоат айловчиси ва жамоат ҳимоячиси, жамоат бирлашмалари ва меҳнат жамоаларининг вакили сифатида иштирок этганда, шунингдек қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда) иш берувчи уни иш жойини (лавозимини) сақлаган ҳолда ишдан озод қилиши шарт. Ана шу вазифаларни бажариш вақтида ходимнинг ўртача иш ҳақини сақланади» деган қоида ифодаланган.

«Ўртача иш ҳақини ҳисоблаб чиқариш» номли 169-моддасида эса «ходимга тегишли бўлган ўртача иш ҳақини ҳисоблаб чиқариш тартиби барча ҳолларда (кафолатли тўловларни бериш, таътил вақти учун ҳақ тўлаш, вақтинча бошқа ишга ўтказилганда, заарни қоплашда, мажбурий прогул қилинганда ва бошқа ҳолларда иш ҳақи тўлаш). Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан белгиланади» деб белгиланган. Шу ўринда таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 22 майдаги 384-сон қарорига кўра ўртача ойлик иш ҳақини ҳисоблаб чиқариш тартибига тегишли ўзгартиш киритилди [12].

Шунингдек, процессуал харажатларнинг мазкур турига оид айrim мунозарали масалалар ҳам мавжуд. Биринчиси, ўртача ойлик иш ҳақини сақлаб қолиш мажбурияти зиммасига юклатилаётган корхона, ташкилот, муассасанинг мулкчилик шакли билан боғлиқ. Маълумки, ҳозирги кунда тадбиркорлик фаолияти ва хусусий мулкчиликни ривожлантириш борасида олиб борилган кенг кўламли чора-тадбирлар натижасида тадбиркорлик фаолияти иқтисодиётнинг жадал ривожланаётган тармоғи, давлат ва жамиятнинг мустаҳкам иқтисодий таянчи сифатида барқарор ўсиб келмоқда. Бундан ташқари, фуқаролик жамияти институтларининг тобора ривожланиб бориши шароитида нодавлат жамоат ташкилотлари ва муассасаларининг янги турлари ташкил қилиниб, жамият ҳаётида муҳим ўрин эгаллаб бормоқда. Шундай шароитда ЖПКнинг 319-моддаси тартибida хусусий мулкчилик асосида ташкил этилган ёки хорижий инвестициялар иштирокида фаолият юритаётган корхона ва муассасаларда ёхуд нодавлат жамоат ташкилотларида фаолият олиб бораётган жиноят процесси иштирокчиларининг терговга ёки судга чақирилганлиги билан боғлиқ буткул вақт учун уларнинг иш жойида ўртача иш ҳақи сақлаб қолиниши уларнинг

иқтисодий манфаатларига зид ҳисобланади. Шу сабабли, бу тоифадаги субъектларга ушбу норманинг қўлланишини истисно қилиш ҳамда мазкур нормани ЖПКга киритиш мақсадга мувофиқдир. Бундан ташқари, жиноят процессидаги суриштирув институти такомиллаштирилиши муносабати билан жиноят ишини юритувчи давлат органлари қаторига қўшилган терговгага қадар текширув органига чақирилган жиноят процесси иштирокчисининг ҳам ушбу вақт учун иш жойида ўртача иш ҳақини сақлаб қолиш учун асосларни мазкур моддада кўрсатиб ўтиш зарурати туғилмоқда.

Ана шунда процессуал харажатларнинг мазкур тури билан боғлиқ юқорида келтирилган мунозарали масалаларни бартараф қилиш мумкин бўлади. Бундан ташқари, бу таклифнинг амалда жорий қилиниши «Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулқдорлар хуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг мақсадига ҳамда Республика иқтисодиётида хусусий мулкнинг ўрни ва ролини тубдан ошириш, хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш йўлидаги тўсиқ ва чекловларни бартараф этишга доир олиб борилаётган давлат сиёсатига мувофиқ келади [13]. Шу ўринда, хусусий мулкчиликка оид корхона ва муассасаларда ёхуд нодавлат жамоат ташкилотларида фаолият олиб бораётган жиноят процесси иштирокчиларининг жиноят ишини юритаётган органга чақирилганлиги билан боғлиқ буткул вақт учун сақлаб қолинмаган иш ҳақлари ЖПКнинг 318-моддаси 2-бандида белгиланган тартибда ва миқдорда тўлаб берилиши мумкин.

## ХУЛОСА

Жиноят ишларини юритиши жараёнида ишга жалб қилинадиган вакиллар, шунингдек нодавлат суд-экспертиза ташкилотлари фаолиятига рухсат берилганлиги муносабати билан, жиноят ишлари бўйича улар томонидан ўтказиладиган тадқиқотлар билан боғлиқ харажатларни тўла қамраб олишга ҳамда хусусий мулк дахлсизлигини жиноят-процессуал қонунчилигига янада кенгроқ эътироф этиш мақсадида қуйидагилар таклиф этилади:

1. ЖПКнинг 318-моддаси 1 ва 2-бандларини қуйидаги таҳрирда баён этиш: «1) жабрланувчиларга, уларнинг қонуний вакилларига, ишда жабрланувчининг ўрнида иштирок этадиган вакилларга, гувоҳларга, экспертларга, мутахассисларга, таржимонларга, холисларга уларнинг процессуал ҳаракатлар ўтказиладиган жойга келиб-кетиш, яъни йўлкира, турар жойни ижарага олиш харажатларини қоплаш учун, шунингдек суткалик харажат пули тариқасида бериладиган суммадан;

2) доимий иш ҳақи олмайдиган жабрланувчиларга, уларнинг қонуний вакилларига, ишда жабрланувчининг ўрнида иштирок этадиган вакилларга, гувоҳларга, холисларга уларни одатдаги машғулотидан чалғитганлик учун тўланадиган суммадан».

2. ЖПКнинг 318-моддаси 6-бандини «экспертиза ўтказиш учун сарфланган суммадан»деган таҳрирда баён қилиш;

3. ЖПКнинг 318-моддасини қуйидаги таҳрирда баён қилиш:  
**«319-модда. Ўртача иш ҳақининг сақланиши**

Гувоҳ тариқасида, шунингдек жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари, эксперт, мутахассис, таржимон, холис, жамоат

айбловчиси ва жамоат ҳимоячиси тариқасида чақириладиган шахснинг процессуал ҳаракатлар ўтказиладиган жойга чақирилганлиги билан боғлиқ буткул вақт учун уларнинг иш жойида ўртача иш ҳақи сақлаб қолинади.

*Устав фондида давлат улуши бўлмаган юридик шахслар бундан мустасно. Бундай ҳолларда юқоридаги иштирокчиларнинг ўртача иш ҳақи сақлаб қолиш билан боғлиқ харажатлар, бюджет маблағлари ҳисобидан қопланади».*

### Фойдаланган адабиётлар рўйхати

1. “Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилиги тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори 14.05.2018 йилдаги ПҚ-3723-сон, Кучга кириш санаси 15.05.2018. Манба: ҚҲММБ, 15.05.2018 й., 07/18/3723/1225-сон.

2. “Суд-экспертлик фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори 17.01.2019 йилдаги ПҚ-4125-сон, Кучга кириш санаси 19.01.2019. Манба: ҚҲММБ, 19.01.2019 й., 07/19/4125/2510-сон.

3. Тадқиқот иши доирасида TELEGRAM.messengerда ташкил этилган «Процессуал харажатлар муаммолари» номли гурӯҳ орқали ўтказилган онлайн режимдаги сўровнома натижалари.

4. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации" от 18.12.2001 N 174-ФЗ (ред. от 04.11.2019). [http://www.consultant.ru/document/cons\\_doc\\_LAW\\_34481/](http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/) (Мурожаат вақти: 02.09.2020).

5. Уголовно-процессуальный кодекс Азербайджанской Республики (Настоящие Кодекс утвержден Законом Азербайджанской Республики от 14 июля 2000 года №907-1Г). URL:<https://www.legislationonline.org> (мурожаат вақти: 03.09.2020).

6. Уголовно-процессуальный кодекс Эстонии // URL: <https://www.legislationonline.org> (мурожаат вақти: 04.09.2020).

7. Уголовно-процессуальный кодекс Армения // URL: <https://www.legislationonline.org>. (мурожаат вақти: 04.09.2020).

8. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси. Кучга кириш санаси 01.04.1996. Манба: Олий Мажлис Ахборотномаси, 1996 й., 1-сонга илова-сон; «Халқ сўзи», 1996 й., 21-22 (1274-1275)-сон.

9. «Суд экспертизаси тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонуни (01.06.2010) ЎРҚ-249-сон. <https://lex.uz/docs/1633102> (10.10.2019 йилда мурожаат қилинган).

10. Уголовно-процессуальный кодекс Эстонии//[https://www.legislationonline.org/download/id/8371/file/EstoniaCPC\\_as\\_of\\_2019\\_ru.pdf](https://www.legislationonline.org/download/id/8371/file/EstoniaCPC_as_of_2019_ru.pdf)(Мурожаат вақти: 04.09.2019).

11. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодексини амалга ошириш учун зарур бўлган норматив ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори 11.03.1997 йилдаги 133-сон, Кучга кириш санаси 11.03.1997 (19.09.2020 йилда мурожаат қилинган).

12. «Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айrim қарорларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек баъзиларини ўз кучини йўқотган деб ҳисоблаш тўғрисида» (Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон

Республикасининг 2018 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида» 2017 йил 29 декабрдаги ПҚ-3454-сон қарори). Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори (22.05.2018)384-сон. <https://lex.uz/docs/3750212> (20.09.2020 йилда мурожаат қилинган).

13. «Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулқдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонуни. (24.09.2012) ЎРҚ-336-сон. <https://lex.uz/docs/2055680> (13.10.2019 йилда мурожаат қилинган).